ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

ARAŞTIRMA MAKALESİ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ANNE BABALARININ KENDİLERİNE GÖSTERMİŞ OLDUKLARI TUTUMLARI İLE GELECEKTE ÇOCUKLARINA YÖNELİK GÖSTERMEK İSTEDİKLERİ TUTUMLAR

Handan Asude Başal[a,], Pınar Bağçeli Kahraman[b], Demet Koç[c], Burcu Sarı[d]*

ÖZET

Anne baba tutumları ve anne-baba-çocuk arasındaki etkileşim çocuğun davranışlarını biçimlendirmekte ve gelecekteki davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Anne-babadan sonra çocuğun davranışları üzerinde etkili olan diğer önemli etken ise çocukların yaşamlarının ilk yıllarında karşılaştıkları okul öncesi öğretmenleridir. Yani, anne-babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin gösterdikleri farklı tutumlar, çocukların nasıl bir birey olarak yetişeceği üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Araştırmanın amacı da Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının anne-babalarının tutumları ile öğretmen adaylarının gelecekte göstermek istedikleri tutumların incelenmesidir. Böylece geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının sağlıklı bireylerin yetiştirilmesinde nasıl tutum sergileyecekleri de belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi anne-baba tutumlarına yönelik bilgilendirmeye katılmış ve Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören ve 154 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının 9'u erkek, 145'i kadındır. Araştırma kapsamında öğretmen adaylarına, anne-babalarının çocukluklarında onlara uyguladıkları anne-baba tutumlarını ve kendilerinin gelecekte göstermek istedikleri anne-baba tutumlarını belirlemek amacıyla açık uçlu sorudan oluşan görüş formu uygulanmıştır. Ayrıca araştırmada elde edilen veriler sayısallaştırılarak yüzde ve frekans olarak ifade edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adayları anne baba tutumlarını demokratik, tutarsız, otoriter, aşırı koruyucu, mükemmeliyetçi, hoşgörülü ve güven verici, demokratik-aşırı koruyucu, demokratik-otoriter, baskıcı- otoriter ve kararsız, demokratik- koruyucu-otoriter, otoriter- aşırı koruyucu, demokratik- mükemmeliyetçi gibi çeşitli başlıklar halinde kategorilendirdikleri görülmüştür. Okul öncesi eğitimi anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adayları anne-baba olduklarında göstermek istedikleri tutumları ise, demokratik, demokratik- hoşgörülü, demokratik- koruyucu, güven verici- demokratik, hoşgörülü- güven verici, demokratik- koruyucu ve demokratik- otoriter olarak belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Anne-baba tutumları, Okul öncesi öğretmen adayları

* Bu makale, 20-23 Nisan 2018 tarihinde Antalya'da düzenlenen 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

MAKALE HAKKINDA

Gönderim Tarihi: **25 Mayıs 2018**
Revize Tarihi: **7 Haziran 2018**
Kabul Tarihi: **25 Haziran 2018**

[a,**] Sorumlu Yazar: **Handan Asude Başal,** Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Görükle Kampüsü, 16059, Bursa/Türkiye,
E-Posta: asubasal@uludag.edu.tr
https://orcid.org/0000-0002-4112-4339

[b]Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Görükle Kampüsü, 16059, Bursa/Türkiye,
E-Posta: pinar.bağçeli@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-0551-7741

[c]Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Görükle Kampüsü, 16059, Bursa/Türkiye,
E-Posta: dmttkoc@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-6530-3171

[d]Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Görükle Kampüsü, 16059, Bursa/Türkiye,
E-Posta: burcusari87@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-2872-8613

E-ISSN: 2602-3342
Copyright © ACJES

© 2017 Academy Journal of Educational Sciences tarafından yayınlanmıştır. Bu makale orjinal esere atıf yapılması koşuluyla herhangi bir ortamda ticari olmayan kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmış, açık erişimli bir makaledir.

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

RESEARCH ARTICLE

THE ATTITUDES OF PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES' PARENTS AND THE ATTITUDES THE PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES WANT TO EXHIBIT TO THEIR OWN CHILDREN

Handan Asude Başal[a,], Pınar Bağçeli Kahraman[b], Demet Koç[c], Burcu Sarı[d]*

ABSTRACT

Parental attitude and the interaction between the children and the parents shape the behaviours of the children and affect their behaviours in the future. Another important factor that influences the behaviour of the children after the parents is the preschool teachers who children meet in the first years of their life. In other words, different attitudes of the parents and the teachers have an important role in what kind of an individual the children will be in the future. The purpose of the research is to investigate the attitudes of preschool teacher candidates' parents and the attitudes that the teacher candidates want to exhibit to their own children in terms of different variables. Thus, what kind of attitudes the teacher candidates, who are the teachers of the future, must develop will be determined. The sample of the research was included in the informing of the Parental Attitude and it consists of 154 teacher candidates who attend Uludag University Faculty of Education Preschool Department. 9 of the teachers candidates participated in the research were male and 145 of them were female. Within the context of the research, in order to determine the attitudes of the preschool teacher candidates' parents and the attitudes the preschool teacher candidates want to exhibit to their own children, a view form, which consisted of open ended questions, was applied to the teacher candidates. In addition, the data obtained from the research were digitised and expressed as percentage and frequency. As a result of the analysis carried out, it is seen that teacher candidates categorised parental attitudes under the titles such as democratic, inconsistent, authoritarian, over protective, perfectionist, tolerant and reassuring, democratic-over protective, democratic-authoritarian, oppressive-authoritarian and indecisive, democratic-protective-authoritarian, authoritarian-over protective, democratic-perfectionist. The teacher candidates, who attend preschool education department, stated the attitudes they want to exhibit to their own children as democratic, democratic-tolerant, democratic-protective, reassuring-democratic, tolerant-reassuring, democratic- protective and democratic-authoritarian

Keywords: Preschool education, Parental attitude, Preschool teacher candidates

* This article is the extended version of the paper presented at the 26 th International Educational Sciences Congress which be held on 20-23 April 2018 in Antalya.

ARTICLE INFO

Received: **25 May 2018**
Revised: **7 June 2018**
Accepted: **25 June 2018**

[a,**] Corresponding Author: **Handan Asude Başal,** Uludağ University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Gorukle Campuss, 16059, Bursa/Turkey.
E-Mail: asubasal@uludag.edu.tr
https://orcid.org/0000-0002-4112-4339

[b]Uludağ University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Gorukle Campuss, 16059, Bursa/Turkey.
E-Mail: pinar.bağçeli@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-0551-7741

[c]Uludağ University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Gorukle Campuss, 16059, Bursa/Turkey.
E-Mail: dmttkoc@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-6530-3171

[d]Uludağ University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Gorukle Campuss, 16059, Bursa/Turkey.
E-Mail: burcusari87@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-2872-8613

E-ISSN: 2602-3342
Copyright © ACJES

© 2017 Published by Academy Journal of Educational Sciences. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Giriş

Çocuğu doğumdan itibaren yaşamı boyunca etkileyen en önemli çevresel etkenlerden biri ailedir. Aile içinde anne baba ve çocuk arasındaki ilişkinin özünü; anne baba tutumları oluşturmakta ve anne-baba- çocuk arasındaki etkileşimin niteliği çocuğun davranışlarını biçimlendirerek çocuğun gelecekteki davranışları üzerinde de etkili olmaktadır (Kandır ve Alpan, 2008). Aileden sonra çocuğun davranışları üzerinde etkili olan ikinci çevresel etken ise okul ve özellikle okula yönelik ilk deneyimleri ve onların okul öncesi öğretmenleridir Çocukların yapıcı, yaratıcı, sorumluluk duygusu gelişmiş, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, kendi kendini denetleyen, sosyal becerileri gelişmiş, başkaları ile olumlu ilişkiler kurabilen bireyler olarak yetişebilmeleri, anne babaların ve öğretmenlerin küçük yaştan itibaren çocuklar ile kuracakları sağlıklı iletişime bağlıdır (Başal, Kahraman, Taner Derman, Kahraman ve Sümer, 2014). Dolayısıyla anne baba tutumları çocukların sosyal, asosyal, saldırgan, uyumlu, özgüvenli, çekingen, bağımlı olma, lider olma gibi kişilik özelliklerini etkilemektedir.

Anne baba tutumları çeşitli araştırmacılar tarafından farklı sınıflandırılmaktadır. Anne-baba tutumları, Becker (1964; Akt. Yalçın & Türnüklü, 2011) tarafından Etkili-düzenli, Demokratik, Katı Kontrollü, İhmalkâr, Aşırı Koruyucu, Hoşgörülü, Otoriter/Saldırgan, Kaygılı Nörotik anne-babalar olmak üzere sekiz sınıfta kategorilendirilirken, ülkemizdeki alan yazında ise bu sınıflamanın, Demokratik, Otoriter, Serbest (İlgisiz), Aşırı Hoşgörülü, Koruyucu ve Tutarsız tutum olmak üzere altıya ayrıldığı görülmektedir (Özyürek & Tezel Şahin, 2010). Anne babaların gösterdikleri bu farklı tutumların, çocukların nasıl bir birey olarak yetişeceği üzerinde belirleyici rol oynadığının araştırmalarla desteklendiği görülmektedir (Aslışen, 2017; Bedge & Özyürek, 2016; Kapusuzoğlu, 2006; Özyürek & Tezel Şahin, 2005; Uyanık Balat, 2007).

Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın kendi yetiştiriliş tarzı, anne-babanın çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyi ve çocuğun mizaç özellikleri gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir (Mızrakçı, 1994). Özellikle, anne-babanın kendi yetiştiriliş tarzı anne-babaların tutumlarının oluşmasında önemli rol almaktadır. Anne-babalar çocuk yetiştirme sürecinde bir sorunla karşılaştıkları zaman anne-babalarının davranışlarını rol model alıp onları uygulama eğilimindedirler (Savran & Kuşin, 1995; Özyürek & Tezel Şahin, 2010). Demokratik aile ortamında yetişmiş bireyler çocuklarına karşı anlayışlı, hoşgörülü, sevecen ve sağlıklı tutumlar sergilerken; özgürlükleri sınırlanmış ortamlarda yetiştirilen bireyler ise çocuklarına uyguladıkları yöntemlerde dizginlemeye, sınırlamaya, suçlamaya yönelik tutumlar sergileyebilmektedirler (Yavuzer, 1990). Daha sınırlayıcı tutumla yetiştirilen bireylerin ise çocuklarıyla ilgili bir sorunla karşılaştıklarında kendilerine uygulanan tutumun olumsuz yanlarını da benimseyip bu davranışları tekrarladıkları görülmektir (Yalçın & Türnüklü, 2011).

Araştırmanın amacı; Okul Öncesi Eğitimi anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının anne-babalarının kendilerine göstermiş oldukları tutumları ile öğretmen adaylarının gelecekte kendi çocuklarına göstermeyi düşündükleri anne-baba tutumlarının incelenmesidir. Böylece anne babalar tarafından çocuklara gösterilen anne-baba tutumları ile bir nesil sonraki anne babaların çocuklarına gösterecekleri tutumlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Okul Öncesi Eğitimi öğretmen adaylarının anne-babalarının tutumları ile gelecekte kendi çocuklarına göstermeyi düşündükleri tutumları belirlemek için yapılan bu araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup ve örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Evren Örneklem

Araştırmanın örneklemi Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalına devam eden 9'u erkek, 145'i kız olmak üzere toplam 154 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi, örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir olması nedeniyle, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, Uygun Örnekleme yöntemiyle seçilmiştir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012).

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarından, hazırlanan bir görüş formu ile araştırmanın amacı doğrultusunda bilgi alınmaya çalışılmıştır. Bu görüş formunda öğretmen adaylarına kendi anne babalarının onlara uyguladıkları tutumlar, olumlu-olumsuz etkileri, ileride kendi çocuklarına göstermek istedikleri tutumlar ve bu tutumu gösterme nedenleri olmak üzere toplam dört açık uçlu soru yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması

Öğretmen adaylarına önce; anne-babalarının kendilerine uyguladıkları anne-baba tutumlarının ne olduğu sorulmuştur. Sonra kendilerinin gelecekte kendi çocuklarına göstermek istedikleri anne-baba tutumlarının ne olacağı sorularak, kendi çocuklarına göstermeyi düşündükleri tutumlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında görüş formu aracılığıyla elde edilen öğretmen adaylarının görüşleri incelenerek, anne-baba tutumlarının olumlu/olumsuz yanlarına ilişkin kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kodlar sayısallaştırılarak yüzde ve frekans olarak ifade edilmiştir. Ayrıca araştırmanın verileri, dört araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Araştırmacılar arası genel uyuşma katsayısı .83 olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Aşağıdaki tablolarda ilk olarak; öğretmen adaylarının anne babalarının kendilerine göstermiş oldukları tutumlara ilişkin bulgular, ardından; öğretmen adaylarının kendi çocuklarına göstermeyi düşündükleri tutumlara ilişkin bulgular sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Anne Babalarının Kendilerine Göstermiş Oldukları Tutumlara İlişkin Bulgular

İlk olarak, Tablo 1'de öğretmen adaylarının kendi anne ve babalarının tutumlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımları sunulmuştur.

Tablo 1. *Öğretmen adayları kendi anne ve babalarının tutumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları*

Anne-baba Tutumları	f	%
Demokratik	127	42.76
Hoşgörülü ve güven verici	31	10.44
Demokratik-otoriter	31	10.44
Demokratik-aşırı koruyucu	26	8.75
Otoriter-aşırı koruyucu	26	8.75
Aşırı koruyucu	13	4.80

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Otoriter	11	3.70
Tutarsız	8	2.69
Demokratik-koruyucu-otoriter	8	2.69
Demokratik-hoşgörülü	8	2.69
Demokratik- mükemmeli-yetçi	5	1.68
Mükemmeliyetçi	3	1.01

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğretmen adayları kendi anne ve babalarının tutumlarını demokratik (f=127, %42.76), tutarsız (f=8, %2.69), otoriter (f=11; %3.70), aşırı koruyucu (f=13, %4.8), mükemmeliyetçi (f=3, %1.01), hoşgörülü ve güven verici (f=31, %10.44), demokratik-aşırı koruyucu (f=26, %8.75), demokratik-otoriter (f=31, %10.44), demokratik- koruyucu-otoriter (f=8, %2.69), otoriter-aşırı koruyucu (f=26, %8.75), demokratik- mükemmeliyetçi (f=5, %1.68), demokratik-hoşgörülü (f=8, %2.69) başlıkları halinde kategorilendirmişlerdir. Türkiye'de anne-baba tutumları genel olarak; Demokratik, Otoriter, Serbest (İlgisiz), Aşırı Hoşgörülü, Koruyucu ve Tutarsız tutum olarak sınıflanmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004; Özyürek ve Tezel Şahin, 2010; Yavuzer, 2010). Ancak alan yazında farklı bir sınıflandırmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan öğretmen adaylarının Türk toplumuna uygun olarak yeni tutumlar geliştirdikleri söylenebilmektedir. Türk toplumunda çocuk yetiş¬tirme konularında özellikle geleneksel bilgilere başvurulduğu (Sezer ve Oğuz, 2010) ve anne babaların kendi psikolojik durumlarına ve yaşantılarına bağlı olarak tutumlar geliştirdikleri söylenebilmektedir. Bu nedenle araştırmaya katılan öğretmen adayları ailelerinin tutumlarını mevcut tutumlardan farklı olarak demokratik ama aşırı koruyucu, koruyucu ama otoriter, demokratik ama hoşgörülü ve demokratik ama mükemmeliyetçi tutumlar olarak ifade etmektedirler.

Anne babalarının tutumlarını demokratik tutum olarak belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. *Demokratik Tutuma İlişkin Bulgular*

Demokratik Tutum	Kodlar	f	%	f	%
Olumlu Etkileri	Kendi kararlarını verebilme	19	17.76	107	84.25
	Sorumluluk sahibi olma	18	16.82		
	Özgüven	16	14.95		
	Fikirlerini söyleyebilme	9	8.41		
	Başkalarının haklarını gözetme	2	1.87		
	Olumlu kişilik gelişimi	5	4.67		
	Sınırları bilme	5	4.67		
	Genel iletişim becerisi	5	4.67		
	Başkalarına güven	4	3.74		
	İyi birey olma	4	3.74		
	Uyum	1	0.93		
	Olumsuz yanı yok.	4	3.74		
	Olgunluk	3	2.80		
	Saygılı olma	4	3.74		
	Ailenin desteğini hissetme	2	1.87		
	Kendini önemli hissetme	1	0.93		
	Hoşgörülü olma	1	0.93		
	Başarı	1	0.93		
	Girişken olma	1	0.93		
	Bağımsızlık	1	0.93		
	Yazılamayacak kadar çok	1	0.93		

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Olumsuz Etkileri	Başkalarını daha fazla düşünme	5	25.00	20	15.75
	Çevredekilerden de aynı tutumu beklemek.	4	20.00		
	Aile içi çatışma	3	15.00		
	Nasıl davranılacağını bilmeme	2	10.00		
	Aileye bağlılık	1	5.00		
	Sorumluluğunu yerine getirmeyince tepki görme	1	5.00		
	Büyüklerle iletişimde zorlanma	1	5.00		
	İçe kapanık olma	1	5.00		
	Temkinli olma	1	5.00		
	Israrcı olma	1	5.00		
	Toplam			127	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi ailesinin demokratik tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adaylarının %84.25 (f=107) oranında demokratik tutumla ilgili olarak olumlu görüş bildirirken, %15.75 (f=20) oranında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adayları, demokratik tutumun %17.76 (f=19) oranında kendi kararlarını verebilmeyi, %16.82 (f=18) oranında sorumluluk sahibi olmayı, %14.95 (f=16) oranında özgüveni olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Ancak olumsuz görüş bildiren öğretmen adayları %25.00 (f=5) oranında başkalarını fazla düşünme, %20.00 (f=4) oranında çevredekilerden de aynı tutumu bekleme, %15.00 (f=3) oranında da aile içi çatışmayı fazla yaşama konusunda demokratik tutumun olumsuz etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Anne babalarının tutumlarını hoşgörülü ve güven verici tutum olarak belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. *Hoşgörülü/Güven Verici Tutuma İlişkin Bulgular*

Demokratik Tutum	Kodlar	f	%	f	%
Olumlu Etkileri	Aile desteğini hissetme	5	21.74	23	74.19
	Güven duygusunu hissetme	4	17.39		
	Sorumluluklarının bilinci	4	17.39		
	Kendi ayakları üzerinde duran	3	13.04		
	Özgür olma	2	8.69		
	Özgüven sahibi	1	4.35		
	Mutlu kişilik geliştirme	1	4.35		
	Her istediğine sahip olma	1	4.35		
Olumsuz Etkileri	Otoriteyi kabullenmeme	2	25.00	8	25.81
	Olumsuz yanı yok	2	8.69		
	Sevgi arsızı olma	1	12.50		
	Benmerkezci olma	1	12.50		
	Her şeyin en iyisini yapma	1	12.50		
	Baskı hissetme	1	12.50		
	Karar vermede güçlük	1	12.50		
	Duygusal değişimler	1	12.50		
	Toplam			31	100

Tablo 3'de görüldüğü gibi ailesinin hoşgörülü ve güven verici tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adaylarının %74.19 (f=23) oranında hoşgörülü ve güven verici tutumla ilgili olarak olumlu görüş bildirirken, %25.81 (f=8) oranında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adayları, hoşgörülü ve güven verici tutumun %21.74 (f=5) oranında aile desteğini hissetmeyi, %17.39 (f=4) oranında güven duygusu hissetmeyi, %17.39 (f=4) oranında sorumluluk bilincini ve %13.04 (f=3) oranında

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

kendi ayakları üzerinde durmayı olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Ancak olumsuz görüş bildiren öğretmen adayları %25.00 (f=2) oranında otoriteyi kabullenmeme şeklinde belirtmişlerdir.

Anne babalarının tutumlarını mükemmeliyetçi tutum olarak belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. *Mükemmeliyetçi Tutuma İlişkin Bulgular*

Mükemmeliyetçi	Kodlar	f	%	f	%
Olumlu Etkisi	Statü olarak ilerleme	1	100	1	33.33
Olumsuz Etkileri	Baskı hissetme	1	50.00	2	66.66
	Her zaman doğruyu yapma hissi	1	50.00		
	Toplam			3	100

Ailesinin mükemmeliyetçi tutuma sahip olduğunu belirten 1 öğretmen adayı olumlu etkisi olduğunu ifade ederken, 2 öğretmen adayı bu tutumun olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Ailelerinin mükemmeliyetçi tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adaylarından 1'i (%100) statü olarak ilerleme konusunda olumlu etkisi olduğunu, 1'i (%50) baskı hissetme ve 1'i (%50) her zaman doğruyu yapma hissi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ifade etmişlerdir.

Anne babalarının tutumlarını otoriter tutum olarak belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. *Otoriter Tutuma İlişkin Bulgular*

Otoriter	Kodlar	f	%	f	%
Olumlu Etkileri	Kendi ayakları üzerinde duran	2	33.33	6	54.5
	Özgür olma	1	16.67		
	Özgüven sahibi	1	16.67		
	Mutlu kişilik geliştirme	1	16.67		
	Her istediğine sahip olma	1	16.67		
Olumsuz Etkileri	Benmerkezci olma	1	20.00	5	45.5
	Her şeyin en iyisini yapma	1	20.00		
	Baskı hissetme	1	20.00		
	Karar vermede güçlük	1	20.00		
	Duygusal değişimler	1	20.00		
	Toplam			11	100

Ailesinin otoriter tutuma sahip olduğunu belirten 6 öğretmen adayı olumlu etkileri olduğunu ifade ederken, 5 öğretmen adayı bu tutumun olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Ailelerinin otoriter tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adaylarından 2'si (%33.33) kişiyi güçlendirdiğini, 1'i (%16.67) çevresinde sürekli bir uyaran olduğunu, 1'i (%16.67) anne ve babanın söz sahibi olduğunu, 1'i (%16.67) de babanın güven verdiğini ve 1'i (%16.67) herhangi bir olumsuz yanı olmadığını ifade etmiştir. Olumsuz etkileri olduğunu belirten öğretmen adayları duygu ve düşüncelerini açıklayamama (f=1; %20.00), özgüven eksikliği (f=1; %20.00), yalana teşvik etme (f=1; %20.00), kendini rahat ifade edememe (f=1; %20.00) şeklinde görüş bildirmiştir.

Anne babalarının tutumlarını aşırı koruyucu tutum olarak belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Ailesinin aşırı koruyucu tutuma sahip olduğunu belirten 5 öğretmen adayı olumlu etkileri olduğunu ifade ederken, 8 öğretmen adayı bu tutumun olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Ailelerinin aşırı koruyucu tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları aile bağlarının kuvvetli olması (f=3, %60.00), fazla sorumluluk üstlenme (f=1, %20.00), aşırı ilgi (f=1, %20.00) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları bu tutumun, özgüven eksikliği (f=2, %25.00), özgürlüğün kısıtlandı-

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

ğını bilme (f=1, %12.50), anne-babayı kaybetme korkusu (f=1, %12.50), aşırı bağlılık (f=1, %12.50), tek başına karar verememe (f=1, %12.50), asosyal olma (f=1, %12.50), herkese güvenmeme (f=1, %12.50) şeklinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 6. *Aşırı Koruyucu Tutuma İlişkin Bulgular*

Aşırı Koruyucu	Kodlar	f	%	f	%
Olumlu Etkileri	Aile bağlarının kuvvetli olması	3	60.00	5	38.46
	Fazla sorumluluk üstlenmeme	1	20.00		
	Aşırı ilgi	1	20.00		
Olumsuz Etkileri	Herkese güvenmeme	2	25.00	5	61.54
	Asosyal olma	2	25.00		
	Özgürlüğün kısıtlandığını hissetme	1	12.50		
	Özgüven eksikliği	1	12.50		
	Anne-babayı kaybetme korkusu	1	12.50		
	Aşırı bağlılık	1	12.50		
	Tek başına karar verememe	1	12.50		
	Toplam			11	100

Anne babalarının tutumlarını otoriter ve aşırı koruyucu tutum olarak belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. *Otoriter ve Aşırı Koruyucu Tutuma İlişkin Bulgular*

Otoriter-Aşırı Koruyucu	Kodlar	f	%	f	%
Olumlu Etkileri	Aileye güven	2	18.18	11	42.31
	Kendini rahat ifade etme	1	9.09		
	İyi aile ilişkileri	1	9.09		
	Planlı hareket etme	1	9.09		
	Her koşulda aileyi bilgilen-dirme	1	9.09		
	Disiplinli olma	1	9.09		
	Dikkatli olma	1	9.09		
	Saygılı olma	1	9.09		
	Aşırı mükemmeliyetçi olma	1	9.09		
	Azimli, hırslı olma	1	9.09		
Olumsuz Etkileri	Kararsızlık	2	13.33	15	57.69
	Sorumluluk alamama	2	13.33		
	Aileyi mutlu etme çabası	3	20.00		
	Özgüven eksikliği	3	20.00		
	Aileye bağlılık	2	13.33		
	Yeni ortamlara uyumda zorlanma	1	6.68		
	Çekingen olma	1	6.68		
	Takıntılı olma	1	6.68		
	Toplam			26	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi ailesinin otoriter ve aşırı koruyucu tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adaylarının %42.31 (f=11) oranında otoriter ve aşırı koruyucu tutumla ilgili olarak olumlu görüş bildirirken, %57.69 (f=15) oranında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adayları, otoriter ve aşırı koruyucu tutumun %18.18 (f=2) oranında aileye güveni olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Ancak

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

olumsuz görüş bildiren öğretmen adayları %25.00 (f=3) oranında aileyi mutlu etme çabası, %25.00 (f=2) oranında özgüven eksikliği, %25.00 (f=2) oranında sorumluluk alamama, %25.00 (f=2) oranında kararsızlık şeklinde belirtmişlerdir.

Anne babalarının tutumlarını tutarsız tutum olarak belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. *Tutarsız Tutuma İlişkin Bulgular*

Tutarsız	Kodlar	f	%	f	%
Olumlu Etkileri	Kendi kararlarını kendi alma	1	20.00	5	62.50
	Özgür olma	1	20.00		
	Her istediğini yaptırabilme	1	20.00		
	Kendine güvenen birey olma	1	20.00		
	Her açıdan destek	1	20.00		
Olumsuz Etkileri	İstediği üzerinde diretmeme	1	33.33	3	37.50
	Güven problemi	1	33.33		
	Ne zaman nasıl davranılacağını bilmeme	1	33.33		
	Toplam			8	100

Ailesinin tutarsız tutuma sahip olduğunu belirten 5 öğretmen adayı olumlu etkileri olduğunu ifade ederken, 3 öğretmen adayı bu tutumun olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Ailelerinin tutarsız tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları kendi kararlarını alabilme (f=1, %20.00), özgür olma (f=1, %20.00), her istediğini yaptırabilme (f=1, %20.00), kendine güvenen bir birey olma (f=1, %20 .00), her açıdan destek olma (f=1, %20.00) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Olumsuz etkileri olduğunu belirten öğretmen adayları istediği üzerinde diretmeme (f=1, %33.33), güven problemi (f=1, %33.33) ve ne zaman nasıl davranılacağını bilmeme (f=1, %33.33) şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmen Adaylarının Gelecekte Çocuklarına Yönelik Göstermek İstedikleri Tutumlara İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, öğretmen adaylarının anne-baba olduklarında göstermek istedikleri tutumlara ilişkin sonuçlar sunulmuştur. Tablo 9, öğretmen adaylarının anne-baba olduklarında göstermek istedikleri tutumlara ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarını göstermektedir.

Tablo 9. *Öğretmen adaylarının anne-baba olduklarında göstermek istedikleri tutumlara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları*

Öğretmen adaylarının anne-baba tutumları	f	%
Demokratik	111	73.51
Hoşgörülü ve güven verici	14	9.27
Demokratik-otoriter	6	3.97
Tutarsız	5	3.31
Aşırı hoşgörülü	4	2.65
Demokratik-koruyucu	3	1.99
Demokratik-aşırı hoş görülü	2	1.31
Demokratik- tutarsız	2	1.31
Demokratik-aşırı koruyucu	2	1.31
Otoriter/baskıcı	1	0.66
Demokratik-hoş görülü	1	0.66

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Tablo 9'da görüldüğü gibi, öğretmen adayları anne-baba olduklarında göstermek istedikleri tutumları ise, demokratik (f=111, %73.51), hoşgörülü ve güven verici (f=14, %9.27), demokratik ve otoriter (f=6, %3.97), tutarsız (f=5, %3.31), aşırı hoşgörülü (f=4, %2.65), demokratik ve koruyucu (f=3, %1.99), demokratik ve aşırı hoşgörülü (f=2, %1.32), demokratik ve aşırı koruyucu (f=2, %1.32), demokratik ve tutarsız (f=2, %1.32), demokratik ve hoşgörülü (f=1, %0.66), otoriter/baskıcı (f=1, %0.66) şeklinde sınıflanmaktadır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının büyük bir kısmı demokratik tutum uygulayacaklarını belirtmişlerdir. Ancak bazı öğretmen adaylarının tutumları incelendiğinde; her ne kadar demokratik tutum geliştirmek istediklerini ifade etseler de demokratik ama aşırı koruyucu tutum sergileyeceklerini; demokratik ama aşırı hoşgörülü olacaklarını, demokratik ama otoriter olacaklarını ya da demokratik ama tutarsız olacaklarını belirttikleri de görülmektedir.

Gelecekte çocuklarına demokratik tutum göstereceklerini belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. *Demokratik Tutuma Sahip Olmayı İsteme Nedenlerine İlişkin Bulgular*

Kategori	Kodlar	f	%	f	%
Tutuma İlişkin İnanışlar	Anne-baba, çocuk açısından en doğru tutumun bu olması	25	45.45	55	30.55
	Kendi yaşadığı deneyimin aktarılması	17	30.91		
	Anne-baba-çocuk arasında sağlıklı iletişim sağlaması	5	9.09		
	Koyulan kuralların nedeninin belirtilmesi	4	7.27		
	Kararlı davranabilme isteği yaratması	2	3.64		
	Gerçek hayatı öğretmesi	1	1.82		
	Ceza olmaması	1	1.82		
Tutumun yetiştireceği bireylerin özellikleri	Özgüven sahibi, kendine güvenen bireyler yetiştirme	22	17.60	125	69.44
	Sağlıklı birey yetiştirme	21	16.80		
	Ölçülü şekilde özgür bireyler yetiştirme (daire içinde özgürlük)	13	23.64		
	Kendi kendine yetebilen birey yetiş-tirme	11	8.80		
	Kendi kararlarını kendi alabilen, sorumluluk sahibi birey yetiştirme	10	8.00		
	Kendini rahat ifade edebilen bireyler yetiştirme	7	5.60		
	Önemli olduğunu bilen bireyler yetiştirme	5	4.00		
	Kendini gerçekleştiren birey yetiştirme	5	4.00		
	Sosyal bir birey yetiştirme	4	3.20		
	Saygılı birey yetiştirme	4	3.20		
	Mutlu, başarılı bir birey yetiştirme	4	3.20		
	Bağımsız bir birey yetiştirme	4	3.20		
	Sevildiğini hisseden birey yetiştirme	3	2.40		
	Öz disiplinli birey yetiştirme	3	2.40		
	İyi bir birey yetiştirme	2	1.60		
	Güçlü bir birey yetiştirme	1	0.80		
	Dürüst bir birey yetiştirme	1	0.80		
	Demokratik bir birey yetiştirme	1	0.80		
	Kendini geliştirmeye açık birey yetiştirme	1	0.80		
	Kırgınlıklarıyla baş etmeyi öğrenen birey yetiştirme	1	0.80		
	Ailesini seven birey yetiştirme	1	0.80		
		1	0.80		
	Toplam			180	100

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Tablo 10'da görüldüğü gibi kendisinin ileride demokratik tutum göstereceğini belirten öğretmen adayları %30.55 (f=55) oranında demokratik tutuma ilişkin inanışlarını belirterek bu inanışa sahip olma nedenlerini açıklarken, %69.44 (f=125) oranında demokratik tutumla yetişen bireylerin özelliklerine atıfta bulunarak bu tutuma sahip olma nedenlerini bildirmişlerdir. Demokratik tutuma ilişkin inanışlarını belirten öğretmen adayları, demokratik tutumun %45.45 (f=25) oranında anne-baba, çocuk açısından en doğru tutum olduğunu belirtirken, %30.91 (f=17) oranında bu tutumu gösterme nedeninin kendi yaşadığı deneyimin aktarılması olarak ifade etmektedir. Ayrıca, öğretmen adayları demokratik tutumla yetişecek bireylerin özelliklerini ise %17.60 (f=22) oranında özgüven sahibi, kendine güvenen, %16.80 (f=21) oranında ise sağlıklı bireyler, %23.64 (f=13) oranında ise ölçülü şekilde özgür bireyler olarak belirtmişlerdir.

Gelecekte çocuklarına hoşgörülü ve güven verici tutum göstereceklerini belirten öğretmen adaylarından elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. *Hoşgörülü ve Güven Verici Tutuma Sahip Olmayı İsteme Nedenlerine İlişkin Bulgular*

Kategori	Kodlar	f	%	f	%
Tutuma İlişkin İnanışlar	Kendi yaşadığı deneyim	4	30.77	13	65.00
	Aileyi yanında hissettirir (destek, dayanak)	4	30.77		
	Belli kurallar çerçevesinde özgürlük sağlar	2	15.38		
	Tutarlı bir tutum	1	7.69		
	Çocuk nasıl yaşamak istiyorsa öyle yaşamalı düşüncesi hakim	1	7.69		
	Tek başına ayakta durmayı öğretir	1	7.69		
Tutumun yetiştireceği bireylerin özellikleri	Sorumluluk sahibi bireyler yetiştirme	4	57.14	7	35.00
	Kendi kararlarını verebilen bireyler yetiştirme	2	28.57		
		1	14.29		
Toplam				20	100

Tablo 11'de görüldüğü gibi kendisinin ileride hoşgörülü ve güven verici tutum göstereceğini belirten öğretmen adaylarının %65.00 (f=13) oranında hoşgörülü ve güven verici tutuma ilişkin inanışlarını belirterek bu tutuma sahip olma nedenini açıklarken, %35.00 (f=7) oranında hoşgörülü ve güven verici tutumla yetişen bireylerin özelliklerine atıfta bulunarak bu tutuma sahip olma nedenlerini bildirmişlerdir. Hoşgörülü ve güven verici tutuma ilişkin inanışlarını belirten öğretmen adaylarından %30.77 (f=4) oranında bu tutumu seçme nedeni olarak kendi yaşadığı deneyimin aktarılmasını görürken, %30.77 (f=4) oranında ise bu tutumun aileyi yanında hissettireceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmen adayları demokratik tutumla yetişecek bireylerin özelliklerini ise, %57.14 (f=4) oranında sorumluluk sahibi, %28.57 (f=2) oranında ise kendi kararlarını kendi veren bireyler olarak bildirmişlerdir.

Kendisinin ileride demokratik ve hoş görülü tutum göstereceğini belirten 5 öğretmen adayından 2'si (%40.00) aileyi yanında hissedebilme şeklinde cevap verirken, 1'i (% 20.00) kendi görüşüne yakın olması, 1'i (% 20.00) kendi kararlarını verebilme, 1'i (% 20.00) kendini değerli hissedebilme şeklinde nedenlerini belirtmiştir.

Kendisinin ileride hoşgörülü tutum göstereceğini belirten 8 öğretmen adayından 2'si (%25.00) anne-baba, çocuk arasında sağlıklı iletişim, 2'si (% 25.00) kendi yaşadığı deneyimin aktarılması gibi nedenleri öne sürmüşlerdir. Bu tutumu sergileyeceğini belirten diğer öğretmen adayların nedenleri arasında ise özgürce karar veren birey yetiştirme (f=1, %12.50), sağlıklı birey yetiştirme (f=1, %12.50), sınırlarını bilen çocuk yetiştirme (f=1, %12.50), kendini gerçekleştirme (f=1, %12.50) bulunmaktadır. Kendisinin ileride aşırı hoşgörülü tutum göstereceğini belirten bir öğretmen adayı ise bunun nedeni olarak çocuğunun daha az hata yapmasını istediği için bu tutumu sergileyeceğini belirtmiştir.

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Kendisinin ileride tutarsız tutum göstereceğini belirten 6 öğretmen adayından 4'ü (%66.66) hangi tutumu sergileyeceğine karar veremediğini belirtirken, 2'si (%33.33) kendi yaşadığı deneyimin aktarılması olarak cevap vermişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının anne-babalarının kendilerine göstermiş oldukları tutumları ile öğretmen adaylarının gelecekte kendi çocuklarına göstermeyi düşündükleri anne-baba tutumlarına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Okul öncesi öğretmen adayları kendi anne ve babalarının tutumlarını demokratik, tutarsız, otoriter, aşırı koruyucu, mükemmeliyetçi, hoşgörülü ve güven verici, demokratik-aşırı koruyucu, demokratik-otoriter, demokratik-koruyucu-otoriter, otoriter-aşırı koruyucu, demokratik- mükemmeliyetçi, demokratik-hoşgörülü başlıkları halinde kategorilendirmişlerdir. Öğretmen adayları anne-baba olduklarında göstermek istedikleri tutumları ise, demokratik, demokratik- hoşgörülü, demokratik- koruyucu, güven verici- demokratik, hoşgörülü- güven verici, demokratik- koruyucu ve demokratik- otoriter olarak belirtmişlerdir. Bu durumda öğretmen adayların alışılagelmiş anne baba tutumlarının aksine farklı anne baba tutumlarını da belirttikleri görülmektedir. Öğretmen adayları genel olarak bilinen anne-baba tutumlarından farklı anne-baba tutumlarından söz ederek Türkiye'ye özgü farklı anne-baba tutumlarını belirlemişlerdir. Araştırmalar göstermiştir ki; anne-baba tutumları genel olarak; Demokratik, Otoriter, Serbest (İlgisiz), Aşırı Hoşgörülü, Koruyucu ve Tutarsız tutum olarak sınıflanmaktadır (Özyürek & Tezel Şahin, 2010). Bu araştırmaya katılan öğretmen adayları ailelerinin tutumlarını mevcut tutumlardan farklı olarak, otoriter ve tutarsız, demokratik ve aşırı koruyucu, demokratik, koruyucu ve otoriter, demokratik ve hoşgörülü, demokratik ve mükemmeliyetçi şekilde tanımlamışlardır. Öğretmen adayları kendilerinin ileride göstermek istedikleri tutumları ise, yine mevcut tutumlardan farklı olarak demokratik-hoşgörülü, demokratik-otoriter, demokratik koruyucu, demokratik-aşırı koruyucu, demokratik-tutarsız şeklinde tanımlamışlardır.

Ailesinin demokratik tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları genel olarak demokratik tutumla ilgili olarak olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adayları, demokratik tutumun kendi kararlarını verebilmeyi, sorumluluk sahibi olmayı, özgüveni olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Ancak öğretmen adayları demokratik tutumun başkalarını fazla düşünme, çevredekilerden de aynı tutumu bekleme ve aile içi çatışmayı fazla yaşama konusunda demokratik tutumun olumsuz etkileri olduğunu da ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmalar demokratik ebeveynlerin çocuklarının istek ve ihtiyaçları ile ilgilendiklerini, deneyim edinmesini sağladıklarını, hayattan tad almasını ve bağımsızlığını desteklediklerini göstermektedir (BrajšaŽganec, Šakić, & Rabo- tegŠarić, 2004; Deniz ve diğerleri, 2013; Erden ve Ümmet, 2014).

Demokratik tutuma ilişkin inanışlarını belirten öğretmen adayları, demokratik tutumun anne-baba ve çocuk açısından en doğru tutum olduğunu belirtirken, bu tutumu gösterme nedeni olarak anne-babalarının kendilerine gösterdikleri tutumların aktarılması olarak gördüğünü ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğretmen adayları demokratik tutumla yetişecek bireylerin özelliklerini özgüven sahibi, kendine güvenen, sağlıklı bireyler ve ölçülü şekilde özgür bireyler olacaklarını belirtmişlerdir.

Ailesinin otoriter ve tutarsız tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları, bu tutumun içe kapanıklık, aşırı duygusallık, aşırı kaygı ve mutsuz benlik oluşumuna etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Ebeveynleri otoriter, ilgisiz ve reddedici aile tutumuna sahip çocukların daha çekingen ve içedönük ve utangaç oldukları ifade edilmektedir (Hamarata ve diğerleri, 2010). Cenk ve Demir (2016) ebeveynlerini otoriter olarak algılayan ergenlerin ebeveynlerini otoriter ve ilgisiz olarak algılayanlardan daha iyimser olduklarını belirlemiştir. Benzer olarak yapılan bazı araştırmalar otoriter ebeveynlerin çocuklarının kendine saygı, kendine güven, yaşamdan tad alma gibi konularda ilgisiz anne baba tutumlarına sahip ebeveynlerin çocuklarına göre daha yüksek puana sahip olduklarını da göstermektedir (Ang 2006; Milevsky et al. 2007).

Ailesinin demokratik ve hoşgörülü tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları samimiyet, sorumluluk alma, hoşgörülü olma, bağlılık, güven duygusu şeklinde olumlu etkileri olduğunu; ancak her zaman evet denmesi gerektiğini öğrenme ve aşırı rahat bir birey olma olumsuz etkilerinin de olduğunu ifade ermişlerdir. Kendisinin ileride demokratik ve hoş görülü tutum göstereceğini belirten öğretmen adayları nedenini aileyi yanında hissedebilme şeklinde kendi görüşüne yakın olması, kendi kararlarını verebilme ve kendini değerli hissedebilme şeklinde açıklamışlardır. Erden ve Ümmet

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

(2014) ebeveynlerin demokratik ve hoşgörülü tutumunun çocukların olumsuz durumlarla baş etmesi ve öz düzenleme üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmektedir.

Kendisinin ileride hoşgörülü ve güven verici tutum göstereceğini belirten öğretmen adayları büyük oranda hoşgörülü ve güven verici tutuma ilişkin inanışlarını belirterek bu tutuma sahip olma nedenini açıklarken, diğer bir grup ise hoşgörülü ve güven verici tutumla yetişen bireylerin özelliklerine atıfta bulunarak bu tutuma sahip olma nedenlerini bildirmişlerdir. Hoşgörülü ve güven verici tutuma ilişkin inanışlarını belirten öğretmen adayları bu tutumu seçme nedeni olarak, kendi yaşadığı deneyimin aktarılmasını ve bu tutumun aileyi çocuğun yanında hissettireceği şeklinde ifade etmişlerdir. Aşırı hoşgörülü tutum sergileyeceğini belirten bir öğretmen adayı ise bunun nedeni olarak çocuğunun daha geniş bir bakış açısına sahip olmasını göstermiştir.

Ailelerinin mükemmeliyetçi tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları statü olarak ilerleme konusunda olumlu etkisi olduğunu, baskı hissetme ve her zaman doğruyu yapma hissi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırma sonucunda çocuk yetiştirirken daha az sıkı disiplin uygulayan ebeveynlerin; çocukluk dönemlerinde; başarı için anne ve babaları tarafından daha fazla baskı gördükleri sonucu elde edilmiştir (Yalçın ve Türnüklü, 2011).

Kendisinin ileride hoşgörülü tutum göstereceğini belirten öğretmen adayları, anne-baba, çocuk arasında sağlıklı iletişim, kendi yaşadığı deneyimin aktarılması gibi nedenleri öne sürmüşlerdir. Bu tutumu sergileyeceğini belirten diğer öğretmen adayların nedenleri arasında ise özgürce karar veren birey yetiştirme, sağlıklı birey yetiştirme, sınırlarını bilen çocuk yetiştirme, kendini gerçekleştirme bulunmaktadır. Kendisinin ileride hoşgörülü tutum göstereceğini belirten bir öğretmen adayı ise bunun nedeni olarak çocuğunun daha az hata yapmasını istediği için bu tutumu sergileyeceğini belirtmiştir. Aşırı hoşgörülü tutumla yetişen çocukların daha çekingen bireyler oldukları ifade edilmektedir (Bee, 1995; Yavuzer, 2010).

Ailesinin otoriter tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları kişiyi güçlendirdiğini, çevresinde sürekli bir uyaran olduğunu, anne ve babanın söz sahibi olduğunu, babanın güven verdiğini ifade etmişlerdir. Olumsuz etkileri olduğunu belirten öğretmen adayları duygu ve düşüncelerini açıklayamama, özgüven eksikliği, yalana teşvik etme, kendini rahat ifade edememe şeklinde görüş bildirmiştir. Hamarata ve diğerleri (2010) yaptıkları araştırma soncunda anne baba tutumlarını otoriter olarak belirten lise öğrencilerinin utangaçlık puanlarının anne baba tutumlarını demokratik olarak belirten öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Yapılan araştırmalar otoriter tutumun; kendini gerçekleştirmeyi olumsuz etkilediğini, korkulu bağlanmaya yol açtığını, kendini olumsuz algılamaya neden olduğunu göstermektedir (Çeçen, 2008; Ulusoy, 2005; Erkan, 2009). Ancak Ulukaya ve Bilge (2014) yapılan bu araştırma sonucuna da benzer olarak, Türkiye'de anne-baba otoritesinin çok da olumsuz algılanmadığını ifade etmektedir. Ana-baba tutumu aile ve kültür açısından ele alınması gereken, kültüre göre farklılık gösteren bir kavramdır. Bu nedenle doğu toplumlarında anne-baba otoritesi batı toplumlarındaki gibi olumsuz sonuçlar göstermeyebilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Yalçın ve Türnüklü (2011) otoriter tutumu daha çok kullanan ebeveynlerin; kendi çocukluklarında; ailelerinden daha az destek gördüklerini ve daha tutarsız bir disiplinle büyüdüklerini belirlemişlerdir. Ailelerinin tutarsız tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları kendi kararlarını alabilme, özgür olma, her istediğini yaptırabilme, kendine güvenen bir birey olma, her açıdan destek olma olarak olumlu etkilerini ifade etmişlerdir. Olumsuz etkileri olduğunu belirten öğretmen adayları istediği üzerinde diretmeme, güven problemi ve ne zaman nasıl davranılacağını bilmeme şeklinde görüş bildirmiştir. Öğretmen adayları, hoşgörülü ve güven verici tutumun, aile desteğini hissetmeyi, güven duygusu hissetmeyi, sorumluluk bilincini ve kendi ayakları üzerinde durmayı olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Ancak öğretmen adayları otoriteyi kabullenmeme şeklinde olumsuz etkisi olduğunu da belirtmişlerdir. Kendisinin ileride tutarsız tutum göstereceğini belirten öğretmen adayları inanışlarını, hangi tutumu sergileyeceğine karar veremediği ve kendi yaşadığı deneyimin aktarılması olarak ifade etmişlerdir. Yörükoğlu (1992) tutarsız tutumlarla karşı karşıya kalan çocukların korku ve kuruntulara sahip olma ve ilgiyi üstüne çekme eğiliminde olabileceklerini ifade etmektedir.

Ailelerinin aşırı koruyucu tutuma sahip olduğunu belirten öğretmen adayları aile bağlarının kuvvetli olması, fazla sorumluluk üstlenme, aşırı ilgi şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları bu tutumun, özgüven eksikliği, özgürlüğün kısıtlandığını bilme, anne-babayı kaybetme korkusu, aşırı bağlılık, tek başına karar verememe, asosyal olma, herkese güvenmeme şeklinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Aşırı koruyucu tutum sergileyeceğini belirten bir öğretmen adayı ise çocuğunun mükemmeliyetçi olması istediğini ve eğer çocuğu beklentisini gerçekleştiremezse müdahale

etmek istediği için ileride bu tutumu göstereceğini belirtmiştir. Özyürek ve Tezel Şahin (2015) aşırı sevgi gösterme, saldırgan ya da ilgisiz davranma gibi davranışların, çocukların ahlâki ciddiyetlerini, otoriteyi yok saymaya yönelik tutumlarını ve cezaya ilişkin anlayışlarını olumsuz etkilediğini; anne babanın, anne babalık rolünü nasıl gördüğünün ve değerlendirdiğinin, çocuğa karşı tutum ve davranışları da biçimlendirdiğini ifade etmektedir.

Bu sonuçlara göre, öğretmen adayları genel olarak bilinen anne-baba tutumlarından farklı anne-baba tutumlarından söz ederek Türkiye'ye özgü farklı anne-baba tutumlarını belirlemişlerdir. Öğretmen adaylarının anne-baba tutumları ile öğrenim süreçleri içerisinde edindikleri bilgilerin birbirleri ile kaynaştığı ve olması gereken olarak belirtilen demokratik tutumu geliştirme yönünde eğilimleri olduğu söylenebilmektedir. Dolayısıyla, öğretmen adayları kendi anne-baba tutumlarının onlara gösterdiği tutumlardan daha demokratik, hoşgörülü tutumları göstereceklerine dair görüş bildirmişlerdir. Bu sonuç, genellikle onların eğitim düzeylerinin kendi anne-babalarından daha yüksek olmasından ve almış oldukları alan eğitiminin özelliğinden kaynaklandığını göstermektedir.

Bu araştırma okul öncesi öğretmenliği öğretmen adayları ile yapılmıştır. Bu araştırmanın daha kapsamlı bir grupla ve farklı değişkenler göz önünde bulundurularak yapılmasının etkili olacağı düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının genel olarak demokratik tutum göstermek istediklerini belirtmeleri bu araştırmada önemli bir sonuçtur. Buradan yola çıkarak öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim kurumlarında göreve başladıklarında, anne-babalara yönelik anne baba tutumları içerikli eğitim programı oluşturmaları ve anne babalara demokratik tutum geliştirmelerine katkıda bulunmaları gerektiği düşünülmektedir. Farklı üniversitelerde okuyan öğrencilerin kendilik değerleri ve anne baba tu¬tumlarına ilişkin çalışmalar yapılabilir.

ACJES
Academy Journal of Educational Sciences
Haziran 2018, Cilt 2, Sayı 1, 66-81

Kaynakça

Ang, R. (2006). Effects of parenting style on personal and social variables for Asian adolescent. *American Journal of Orthopsychiatry, 76*(4), 503–511. doi:10.1037/0002-9432.76.4.503.

Başal, H. A., Kahraman, P. B., Derman, M. T., Kahraman, Ö. ve Sümer, H. (2014). Otoriter' ve 'demokratik'tutuma sahip ebeveynleri olan 5-6 yaş çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri roller. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3*(2), 384-409.

Begde, Z. ve Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(1), 204-232. doi:10.17539/aej.07642

BrajšaŽganec, A., Šakić, M., & RabotegŠarić, Z. (2004). Life satisfaction in adolescents: The effects of perceived family economic status, selfesteem and quality of family and peer realtionships. *Social Research Journal for General Social Issues, 3*, 547-564.

Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (18. Baski). Ankara: Pegem Akademi Yayımcılık.

Cenk, D. S., & Demir, A. (2016). The relationship between parenting style, gender and academic achievement with optimism among Turkish adolescents. *Current Psychology, 35*(4), 720-728.

Çeçen, R. (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerine ve anababa tutum algılarına göre yalnızlık ve sos¬yal destek düzeylerinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(3), 415–431.

Deniz, M. E., & Hamarta, E. (2013). Parental attitude perceived by university students as predictors of subjective well-being and life satisfaction. *Psychology, 4*(03), 169-173.

Erden, S., & Ümmet, D. (2014). Examination of high school students' learned resourcefulness: a review of gender, parental attitudes, and values. *International Online Journal of Educational Sciences, 6*(1), 72-82.

Erkan, Z. (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Dergisi, 10*(10), 120–133.

Hamarta, E., Baltacı, A. G. Ö., Ömer, Ü. R. E. ve Demirbaş, U. P. D. E. (2010). Lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi, 11*(6), 73-82.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi, kültürel psikoloji.* İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları

Kandır, A. ve Alpan, U. Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 14*(14), 33-38.

Mızrakçı, Ş. (1994).*Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., & Keehn, D. (2007). Maternal and paternal parenting styles in adolescents: associations with selfesteem, depression and life-satisfaction. *Journal of Child and Family Studies, 1*6, 39–47.

Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005).5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(2), 19-34.

Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2010). Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. İçinde T. Güler (Ed.) *Anne baba eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Özyürek, A. ve Şahin, F. T. (2015). Anne-çocuk ilişkisinin ve baba tutumlarının çocukların ahlaki ve sosyal kural anlayışları üzerine etkisi. *Eğitim ve Bilim, 40*(177), 161-174.

Savran, C. ve Kuşin, İ.,(1995). *Ana-babalar ile onların ana-babaları arasındaki çocuk yetiştirmeye yönelik tutum ilişkileri.* İstanbul: YA-PA Yayınları.

Sezer, Ö. ve Oğuz, V. (2010). Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana-baba tutumları ve bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 18*(3), 743-758.

Ulukaya, S. ve Bilge, F. (2014). Üniversite öğrencilerinde akademik ertelemenin yordayıcıları olarak aile bağlamında benlik ve ana-baba tutumları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5*(41), 89-102.

Ulusoy, M.D., Demir, N.Ö. ve Baran, A.G. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *G.Ü. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3*(3), 367-386, 2005.

Yalçın, F. ve Türnüklü, A. (2011). Algılanan ana-baba davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 6*(1), 717-735.